



МЦПД

Міжнародний
Центр
Перспективних
Досліджень

01001, Україна, м. Київ, вул. Бориса Грінченка, 4, офіс 3.
Тел. (044) 279-88-23 | office@icps.kiev.ua | www.icps.com.ua

Inside Ukraine

13 листопада 2014 року
№37

Зміст

Державні рішення	1
Урядова дилема щодо забезпечення Донбасу	1
Провал «мирного плану» Президента	2
Затягування коаліціади — недопустима втрата часу для України	3
Економічна ситуація	5
В Україні з'явиться новий захисник бізнесу — бізнес-омбудсмен	5
Арсеній Яценюк не хоче фінансувати Донбас.	6
Енергетичний сектор потребує лібералізації	7
Політична конкуренція	9
Погоджено засади коаліційної угоди	9
Ігор Єремєєв обіцяє створити депутатську групу	10

Державні рішення

За останні півроку влада так і не розробила комплексної стратегії щодо Донбасу. «Мінські домовленості» з самого початку ігнорувалися Росією та бойовиками, а тому не можуть вважатися повноцінним планом врегулювання конфлікту на Сході. Він був нереалістичним, при цьому деякі із президентських ініціатив, зокрема, особливий порядок фінансування Донбасу, сильно вдарили по президентському рейтингу.

Причина конфлікту на Сході полягає не у російсько-українських відносинах, а у бажанні Росії переглянути архітектуру глобальної безпеки, яка сформувалася після закінчення холодної війни. Саме тому цей конфлікт не може бути вирішений у двосторонньому форматі, а вимагає пакету рішень на трьох рівнях: геополітичному, українсько-російському та власне

внутрішньо українському.

Питання врегулювання відносин з Росією має бути комплексним і стосуватися не лише Донбасу, але й Криму, який все рідше згадується в заявах українських урядовців. Водночас український уряд має випрацювати економічний механізм співжиття з тимчасово окупованими територіями. Відмова виплачувати пенсії жителям Донбасу означає фактичне визнання Києвом втрати цієї території і українських громадян, які там проживають.

У той же час українська політична еліта поглинута формуванням майбутньої коаліції. Остаточна коаліційна угода може бути оприлюднена тільки 1 грудня 2014 року, хоча втрата часу в українських умовах економічної кризи та зовнішньої агресії з боку Росії є недопустимою.

Урядова дилема щодо забезпечення Донбасу



Український уряд опинився у патовій ситуації щодо економічного забезпечення районів Донбасу, контрольованих бойовиками.

З одного боку, безкоштовне забезпечення мешканців цього регіону електроенергією та газом, пенсіями та соціальними виплатами перетвориться тягар для українського бюджету, коли держава і так переживає потужну економічну кризу. Більш того, малоімовірно, що пен-

сії і соціальні виплати знайдуть свого реципієнта, оскільки бойовики зі зброєю забиратимуть готівку відразу після її надходження.

З іншого боку, відмова від фінансування сепаратистського регіону буде трактуватися як відмова Києва від своїх громадян на цій

Відмова Києва від фінансування Донбасу означатиме визнання втрати цієї території

території. Це підштовхне місцевих жителів з пасивною позицією, які раніше не підтримували жодної сторони, в орбіту російського впливу. Також подібний крок успішно використає російська пропаганда як для власного споживача, так і для експорту в Україну.

Як один з альтернативних варіантів, українська влада може стимулювати міграцію проукраїнського населення Донбасу на територію, підконтрольну українському уряду, та зосередитися на забезпеченні їхніх потреб відповідно до нещодавно прийнятого закону «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Закон поки що не було підписано Президентом, хоча термін, відведений на це Конституцією, закінчився. Наразі в Україні вже офіційно зареєстровано 455 тисяч переселенців, хоча представники ООН заявляють, що реальна цифра становить близько 1 мільйона осіб. Уряд має бути готовий до того, що з початком зими та загостренням дефіциту продовольства та готівки на Донбасі ця кількість може значно зрости.

Подібні виклики є і джерелом нових можливостей для української влади. По-перше, забезпечуючи потреби внутрішніх переселенців,

Київ може апелювати, що підтримує весь Донбас. По-друге, ці люди є основним ресурсом для повернення регіону в орбіту впливу Києва, оскільки вони демонструють друге, демократичне та миролюбне, «українське» обличчя Донбасу.

Яскравим прикладом застосування цього ресурсу є масові акції внутрішніх переселенців, які пройшли у різних містах України 2 листопада 2014 року та були покликані засудити фейкові вибори бойовиків. Внутрішні переселенці наголошують, що саме вони є голосом Донбасу, а не 20 відсотків учасників збройних формувань, які Росія набрала з місцевих мешканців. Донецька інтелектуалка Олена Стяжкіна наголошує, що ще навесні 2014 року 65-67 відсотків жителів Донбасу хотіли жити в Україні. На той час лише третина населення регіону бажала бачити себе частиною «Радянського Союзу-Росії-ДНР». Але ця меншість була агресивною, отримала зброю та інструкторів з Росії, а решту справи зробила російська пропаганда та початок бойових дій на цій території.

Підтримка внутрішніх переселенців створює нові можливості для українського уряду

Провал «мирного плану» Президента

Проведення сепаратистських виборів 2 листопада 2014 року продемонстрували остаточний провал «мирних ініціатив» Петра Порошенка, а також відсутність запасного плану в української влади. З іншого боку, президентська адміністрація практично не реагує на дії бойовиків, що може свідчити про наявність таємних домовленостей, які не показані в офіційному тексті «мінських домовленостей».

Уряд в особі Арсенія Яценюка та Петра Порошенка не використав вересень-жовтень для розробки комплексної стратегії поведінки Києва щодо Донбасу на випадок, якщо бойовики проігнорують мирні ініціативи Президента. Обидва політики були поглинуті передвиборчою кампанією, натомість бойовики використали цей час для інституційного забезпечення своїх квазідержавних утво-

Уряд не розробив комплексної стратегії щодо Донбасу

рень і нарощення військової присутності Росії. Були створені органи управління, налагоджена робота освітніх закладів і закладів охорони здоров'я, відновлено економічну діяльність та забезпечення міст продовольством. Водночас деяких незалежних лідерів бойовиків, наприклад, Ігора Безлера, було витіснено з регіону, а з іншими Росія провела «виховну» роботу щодо необхідності координації зусиль у боротьбі проти українського уряду.

Збільшення озброєння та агресивні рухи Росії після «сепаратистських виборів» свідчить про те, що бойовики можуть спробувати відбити Дебальцеве (важливий транспортний вузол), Щастя (головна електростанція в Луганській області), Маріуполь (найбільший морський порт на Азовсько-

У найближчий час бойовики можуть спробувати розширити підконтрольну територію

му морі) та донецький аеропорт (стратегічний об'єкт у межах Донецька) з метою забезпечення економічно-транспортної інфраструктури ДНР і ЛНР і подальшого перетворення їх на невизнані, але функціонуючі республіки на кшталт Абхазії

чи Придністров'я. При цьому всю відповідальність Кремль перекладе на бойовиків, оскільки у російському сприйнятті світу фейкових виборів достатньо для визнання маріонеткових республік, якщо вони працюють в інтересах Росії.

Затягування коаліціади — недопустима втрата часу для України

В умовах миру місяць на створення парламентської коаліції — звичайна практика. Однак, коли Україна бореться з зовнішнім агресором і економічною кризою, втрата навіть кількох тижнів — недопустима розкіш. Особливо враховуючи той факт, що між партіями, які формують коаліцію, немає ідеологічних розбіжностей, а їхні передвиборчі обіцянки співпадають на 80 відсотків. В умовах, коли проведення реформ владою і питання боротьби з корупцією є питаннями виживання української держави, затягування формування коаліції свідчить про небажання основних політичних гравців поступитися власними амбіціями, а також про вплив на процес переговорів зовнішніх гравців, зокрема олігархів.

Проведення реформ і боротьба з корупцією є питанням виживання України

Згідно з Конституцією, процес формування коаліції може тривати місяць з дня відкриття першого засідання Верховної Ради нового скликання. Володимир Гройсман, віце-прем'єр і учасник коаліційних переговорів від «Блоку Петра Порошенка», нещодавно заявив, що перше засідання може відбутися 1 грудня 2014 року і що саме тоді буде презентовано коаліційну угоду. На руку учасникам переговорного процесу зіграла і затримка з підрахунком голосів на мажоритарних округах, коли остаточні результати парламентських виборів були опубліковані лише 12 листопада 2014 року.

Відразу після виборів «Блок Петра Порошенка», «Народний фронт» і «Самопоміч» заявили, що предметом коаліційних переговорів має бути не розподіл посад, а визначення спільної програми реалізації реформ з конкретними кроками та дедлайнами.

Заявам політиків бракує конкретики

При цьому власне конкретики у заявах політиків бракує. Представники всіх провідних демократичних партій говорять про євроінтеграцію як єдиний зовнішньополітичний вектор, Угоду про асоціацію як дорожню карту для проведення реформ, децентралізацію як спосіб наділити регіони більшими повноваженнями, необхідність збільшити енергетичну незалежність України тощо.

Спекулювання політиків на темі євроінтеграції може призвести до того, що і реформи не будуть реалізовані, і євроінтеграційна риторика буде дискредитована в очах українців. Деякі відомства вже зловживають тим, що пояснюють непопулярні кроки необхідністю відповідати європейським стандартам.

Спекулювання політиків на темі євроінтеграції дискредитував весь процес

Наприклад, голова НБУ Валерія Гонтарева нещодавно заявила, що можливість достроково знімати строкові депозити негативно впливає на збалансованість банківської системи і не відповідає європейським стандартам. Аналогічно, у ЄС не прийнято розплачуватися готівкою на суму понад 1000 євро. Водночас голова НБУ не звертає увагу на той факт, що подібні нововведення потрібно було робити до початку фінансової кризи, а не тоді, коли довіра населення до банківського сектору безнадійно втрачена, а гривня за рік зафіксувала падіння на 100 відсотків.

Схожі підходи сповідують і урядовці у Міністерстві охорони здоров'я. Нещодавно вони прийняли протокол, відповідно до якого значна частина хворих на туберкульоз проходять курс лікування в лікарнях і амбулаторно, а не в туберкульозних диспансерах. Відмова від ізоляції хворого підвищує ризики

поширення хвороби. Урядовці посилаються на європейський досвід, але забувають, що ситуація з туберкульозом в Україні набагато гірша, ніж в ЄС. У 2013 році захворюваність на туберкульоз в Україні становила 67,9 випадку на 100 тисяч населення, тоді як епідеміологічний поріг у 50 випадків на 100 тисяч жителів Україна перетнула ще в далекому 1995 році. Для порівняння, у 2012 році рівень поширення туберкульозу в ЄС становив 13,5 випадку на 100 тисяч громадян.

Подібні випадки свідчать про те, що при розробці будь-якої реформи відповідні відомства мають брати до уваги нюанси нинішньої ситуації в Україні. Євроінтеграція не може бути об'єктом маніпуляцій, а реформи мають опиратися на деталізовані публічні політики у конкретній сфері, а не бути набором декларативних гасел певних політичних сил.

При розробці реформ урядовці мають враховувати специфіку України

Економічна ситуація

Уряд України планує запровадити інститут бізнес-омбудсмена, який буде займатись розглядом скарг представників бізнесу щодо корупційних зловживань представників влади, рейдерських захоплень та інших питань, пов'язаних з покращенням інвестиційного клімату.

Прем'єр-міністр декларує бажання відмовитися від фінансування непідконтрольних центральній українській владі територій Донбасу. Для державного бюджету це матиме частково позитивні наслідки, оскільки самодостатність Донецької області становить 39,8%, а Луганської — 44,1%. Проте економічна ситуація

України може значно погіршитися, оскільки Донецька і Луганська області забезпечують 16% ВВП країни.

Енергетичний сектор в Україні потребує комплексних реформ і це стосується не лише видобутку газу, але й забезпечення ТЕС вугіллям, а АЕС — ядерним паливом. Той факт, що у всіх трьох напрямках Україна залежить від Росії, підриває основи національної безпеки України. Питання забезпечення газом можна вирішити власними ресурсами, але галузь потребує спрощеної процедури ліцензування та загальної лібералізації ринку.

В Україні з'явиться новий захисник бізнесу — бізнес-омбудсмен



Уряд України разом з ЄБРР підписав антикорупційну ініціативу, згідно з якою створюється посада бізнес-омбудсмена з антикорупційних питань. Кабінет міністрів протягом двох тижнів прийме рішення стосовно створення інституту бізнес-омбудсмена.

Очікується, що бізнес-омбудсмен буде опікуватися розглядом скарг як українських бізнесменів, так і тих представників закордонно-

го бізнесу, що працюють в Україні. Зокрема, це стосуватиметься сигналів щодо корупційних проявів, рейдерських захоплень тощо. Основна мета — стимулювання приходу в Україну інвестицій.

Зараз урядова комісія працює над написанням нормативно-правової бази, зокрема, проєктів відповідного закону та постанови уряду, які створять законодавче підґрунтя для діяль-

ності бізнес-омбудсмена в Україні. Зараз ЄБРР, Кабмін і представники бізнес-асоціацій, що працюють в Україні, спільно проводять конкурс і шукають людей, які можуть претендувати на цю посаду. Існує висока ймовірність, що цю посаду може зайняти іноземець.

Це вже не перша спроба створити інститут бізнес-омбудсмена. Аналоги існують у США, Росії, Грузії. Дискусії про його імплементацію в Україні тривають з осені 2012 року. Тоді Держкомпідприємництва намагався отримати функції бізнес-омбудсмена та певний контроль над низкою контролюючих органів. Наступна спроба була здійснена в 2013 році, коли ЄБРР провів переговори з представниками уряду щодо створення офісу бізнес-омбудсмена в Україні для покращення інвестиційного клімату, проте до рівня практичної реалізації задуму переговори не дійшли.

Експертне середовище в цілому позитивно оцінює впровадження інституту бізнес-омбудсмена. В умовах перманентного очікування реформи судової системи, невдалих спроб покращення захисту прав інвесторів інститут бізнес-омбудсмена може стати цивілізованим інструментом вирішення конфліктів і суперечок між владою і бізнесом, ефективним медіатором між державою та бізнес-середовищем, який візьме на себе функцію протидії суддівському свавіллю. Од-

В Україні вже були спроби запровадити інститут бізнес-омбудсмена

нак, не варто сподіватися, що бізнес-омбудсмен зможе стати гарантом якісного судочинства та своєрідною панацеєю в сфері захисту прав власності. Очевидно, що даний інститут зможе займатися тільки окремими характерними проблемами, які регулярно виникають в процесі взаємодії бізнесу та влади. Водночас він може стати одним з точкових ударів, який в сукупності з іншими заходами зможе поступово — крок за кроком — покращувати інвестиційний клімат в Україні.

У міжнародному контексті бізнес-омбудсмен може займатися захистом інтересів бізнесу і за межами України. Урядові та неурядові структури розвинених країн проводять дуже потужну роботу по захисту інтересів власних компаній за кордоном. В українських же не вистачає персоналу, який може ефективно забезпечити відстоювання інтересів українського бізнесу.

Сьогодні функції бізнес-омбудсмена в тому чи іншому вигляді виконують деякі саморегулятивні організації, бізнес-асоціації та окремі органи державної влади. При створенні цього інституту важливо чітко розмежувати функції, щоб уникнути конфліктів і дублювання обов'язків. Також важливо унеможливити застосування корупційних схем у роботі нового інституту.

Бізнес-омбудсмена має стати цивілізованим інструментом вирішення конфліктів і суперечок між владою та бізнесом

Арсеній Яценюк не хоче фінансувати Донбас

Одним з найбільш контраверсійних питань минулого тижня була заява Арсенія Яценюка про те, що не підконтрольні центральній українській владі території Донбасу фінансуватися не будуть. Також Прем'єр-міністр заявляв, що дані території потребують дотацій в розмірі 19,6 млрд. грн. для Донецької області і 14,6 млрд. для Луганщини. Загалом дотації з державного бюджету для всієї Донецької області

Непідконтрольні Україні території Донецької та Луганської областей потребують 34 млрд. грн. дотацій

передбачені у сумі 37 млрд. грн., Луганської області — 19,8 млрд. грн.

Дискусійним залишається питання наповнення державного бюджету цими областями. Для прикладу, голова Державної фіскальної служби Ігор Білоус заявляє, що протягом січня-жовтня 2014 року державний бюджет недоотримав близько 6,7 млрд. грн. податків з Донецької та Луганської областей. Проте, відповідно до даних Донецької обласної державної адміністрації, область за 9 місяців 2014 виконала бюджет на 91%.

Доходи Донецької області у 2013 році склали 16,3 млрд. грн., натомість видаткова частина ста-

новить 41 млрд. грн. Таким чином, самодостатність Донецького регіону становить 39,8%. У Луганській області надходження у 2013 році склали 9,4 млрд. грн. проти 21,35 млрд. грн. видатків, тобто видатки перевищували доходи на 44,1% і цю різницю додатково покривала держава.

Фінансова самостійність Донецької області складає 39,8%, Луганської — 44,1%

Оцінюючи високу фінансову залежність Донбасу від міжбюджетних трансфертів та інших державних витрат на утримання регіону, варто зазначити, що компенсувати падіння бюджетних надходжень може зменшення державних витрат, у тому числі на фінансування дефіциту пенсійного фонду. Проте, проблемою є те, що за оцінками Світового банку, внесок Донецької і Луганської областей становить 16% ВВП країни, 25% — частка цих областей у промисловому виробництві, 7% — у сільському господарстві. З цього випливає, що дані регіони значно впливають на ситуацію в економіці України і їх втрата може спричинити значне падіння промислового виробництва і ВВП.

Навряд чи даному регіону вдасться використовувати свій економічний потенціал у наступних роках. Відповідно до інформації заступника міністра економічного розвитку і торгівлі України на території Донецької та Луганської областей економіка впала приблизно на 80%. У Луганській області на поточний момент зупинені 19 з 23 системоутворюючих підприємств, а в Донецькій області — близько 50%. Втрата робочих місць сягнула від 50% для великих підприємств до 80-90% для малих і середніх під-

приємств. Більше 90% об'єктів готельного, ресторанного та торгівельного бізнесу припинили свою роботу в Донецьку.

Фактична втрата контролю над окремими територіями в зоні АТО унеможливує виконання державою низки функцій, зокрема, виплати пенсій та інших соціальних зобов'язань, міжбюджетних трансфертів та відновлення інфраструктури Донбасу.

Втрата контролю над територіями унеможливує виконання державою соціально-економічних функцій

Очевидно, що загальні тенденції економічної ситуації до кінця року не зміняться, тому проблему варто розглядати в двох аспектах:

1) Для державного бюджету фактична втрата контролю над даним регіоном означатиме зменшення видаткової частини за рахунок високої бюджетної залежності Донецької та Луганської області;

2) В цілому на економічну ситуацію України матиме значний вплив втрата контролю над даним регіоном, в першу чергу через високу залежність українського промислового виробництва від вугільної промисловості (на Донбасі видобувається близько 80% кам'яного вугілля в Україні), спаду металургійної промисловості (34,4% і 9,3% — частки Донецької і Луганської областей відповідно у загальній структурі металургії України), машинобудівної галузі (частка Луганської та Донецької областей у загальному обсязі в Україні у 2013 році становила 15,8% та 6,9% відповідно), хімічної промисловості (частка Донецької області — 16%, Луганської — 13%).

Енергетичний сектор потребує лібералізації

На сьогодні Україна має високу енергетичну залежність від російського газу, палива для атомних станцій і вугілля. Задля вирішення питання щодо послаблення гостроти енергодефіциту країни в жовтні 2014 року відбулося підписання тимчасових російсько-українських газових домовленостей. Утім, Росія оцінює їх як тимчасову політичну угоду без юридичних зобов'язань.

Певного успіху український уряд досягнув у диверсифікації постачальників ядерного палива, уклавши контракт з однією з американських компаній. Однак, якщо Росія дочекається слушного моменту й одразу відмовиться поставляти в Україну газ, вугілля і ядерне паливо, для

Уряд досягнув прогресу у диверсифікації постачальників ядерного палива

Києва така ситуація виявиться катастрофічною: він опиниться на межі енергетичного колапсу.

Україна змушена закуповувати ядерне паливо лише в Росії через застарілу конструкцію ядерних реакторів. Так само залежні від російського антрациту українські ТЕС і ТЕЦ. Запобігти російським викликам енергетичної безпеки можна тільки шляхом оновлення національної енергетичної інфраструктури.

У рамках плану дій «Відновлення України» Арсеній Яценюк запропонував енергетичну стратегію, в якій передбачається залучення ЄС та США до інвестування в модернізацію та експлуатацію ГТС, диверсифікація поставок ядерного палива, укладання договорів на будівництво і добудову атомних енергетичних блоків.

60% газу, який раніше купувався в Росії, відтепер постачається європейськими компаніями. Крім Росії, ядерне паливо тепер купуватиметься і в американської компанії «Westinghouse».

Україна повинна дотримуватись жорсткої економії енергоресурсів, заміщуючи використання газу іншими видами палива. Прийнято рішення щодо будівництва нових атомних блоків для збільшення виробництва електроенергії.

Україна потребує подальшої розробки родовищ, оновлення інфраструктури та створення сприятливих умов для національного газовидобутку. Увесь флот бурових установок потребує модернізації. Ліцензії на розробку нових родовищ отримати

дуже важко, гостро стоїть питання спрощення цього процесу: їх видають на п'ять років із продовженням після закінчення терміну дії.

Питання забезпечення газом можна вирішити власними ресурсами, але галузь потребує спрощеної процедури ліцензування та загальної лібералізації ринку.

Енергетична галузь в Україні потребує лібералізації ринку

Політична конкуренція

Кількість учасників коаліційних переговорів збільшилася з трьох до п'яти, але це незначною мірою вплинуло на баланс сил між «Блоком Петра Порошенка» та «Народним фронтом». Обговорення основ коаліції може перетворитися на дискусію щодо засад коалітації двох потужних партій в одній більшості.

Повноцінними суб'єктами нової Верховної Ради стануть депутатські групи мажоритарників, сформовані на основі «Суверенної євро-

пейської України» й «Економічного розвитку». Першим на цьому полі почав грати Ігор Єрмеєв, який вже заявив, що в цьому парламенті матиме потужнішу групу, ніж в попередньому. Обидві групи фактично під час голосувань підтримуватимуть більшість, але формально не зможуть стати її членами. Це пов'язано з тим, що вони складаються з колишніх депутатів Партії регіонів чи осіб, які голосували за «диктаторські закони» Віктора Януковича.

Погоджено засади коаліційної угоди



Крім «Блоку Петра Порошенка», «Народного фронту» та «Самопоміч», до коаліційних переговорів приєдналися Радикальна партія Олега Ляшка та «Батьківщина». Розширення формату коаліції до п'яти учасників є спробою Петра Порошенка розмити вплив Арсенія Яценюка у майбутній коаліції, який отримав вищий результат по пропорційній системі та активніше співпрацює з «Самопоміччю».

П'ять партій беруть участь у коаліційних переговорах

Однак, подібний крок не призвів до зміни балансу сил, оскільки Президент впевнено може розраховувати лише на підтримку Радикальної партії, за якою стоїть Сергій Львовичкін. Цьому

політику приписують також вплив на значну групу депутатів у межах «Блоку Петра Порошенка».

«Батьківщина» все одно тяжітиме до співпраці з «Народним фронтом», а не президентською партією, враховуючи історію особистого протистояння Юлії Тимошенко з Петром Порошенком. Крім того, «Народний фронт» у більшості своїй складається з колишніх соратників Юлії Тимошенко, а тому збереження контактів між двома командами на міжособистісному рівні є більш вірогідним.

У той же час формальна участь Радикальної партії та «Батьківщини» у більшості є контрпродуктивною. Цим партіям більше б підійшла роль конструктивної опозиції, коли щодо питань реформ вони голосуватимуть з більшістю,

але також матимуть можливість критикувати уряд. Це дозволило б зменшити вплив «Опозиційного блоку» на роботу парламенту. Якщо ця партія буде єдиною опозицією, це автоматично надасть їй низку важливих посад і створить зручний плацдарм для реваншу.

Радикальній партії і «Батьківщині» більше «пасує» роль конструктивної опозиції

Учасники коаліційних переговорів домовилися про формат коаліційного договору. Він складатиметься з трьох компонентів: загальних засад, регламенту діяльності коаліції та власне напрямів діяльності (програми реформ).

Керівними органами коаліції, як і пропонувалося у президентському варіанті, стануть збори та рада коаліції, але принципи їх формування відрізнятимуться. Зокрема, спочатку команда Президента пропонувала, щоб рада формувалася за принципом «один представник від 15 депутатів», що автоматично давало б перевагу «Блоку Петра Порошенка».

Натомість погоджено, що у раду ввійдуть по три представника від кожної фракції, а кожна фракція матиме лише один голос. Для прийняття рішення потрібно принаймні 3/4 голосів. Застосування подібного принципу є доволі дивним, оскільки означає, що за будь-яке рішення

має проголосувати принаймні чотири партії з п'яти наявних. Це значно ускладнить прийняття рішень коаліцією і прирівняє найбільшу («Блок Петра Порошенка» — 132 депутата) та найменшу («Батьківщина» — 19 депутатів) фракції у правах. Арифметика спроститься лише якщо Радикальна партія чи «Батьківщина» вийдуть із переговорів.

У коаліцію зможуть вступити лише фракції, а не незалежні депутати. Це рішення сприятиме збільшенню розмірів фракцій, оскільки мажоритарники не захочуть залишатися поза політичними процесами. Учасники переговорів також погодилися, що членами коаліції не можуть бути «Опозиційний блок» і депутати, які голосували за «закони 16 січня».

Учасниками коаліції є фракції, а не депутати

Відповідно до погодженої основи коаліційної угоди, Прем'єр-міністр матиме можливість самостійно формувати урядову команду, після консультацій з коаліцією. Міністри також будуть самостійними у призначенні своїх заступників, тоді як раніше ці посади також ставали предметом торгів за партійними квотами. Самостійність Прем'єр-міністра та міністрів збільшує рівень відповідальності урядовців за ефективне функціонування міністерств і проведення реформ.

Ігор Єремєєв обіцяє створити депутатську групу

У попередньому парламенті спостерігалось виразне структурування партій і народних депутатів по лінії «влада-опозиція». На відміну від попереднього скликання, новообрана Верховна Рада не має чіткого розподілу, оскільки в результаті лібералізації політичного поля та суспільного запиту на нові обличчя депутатські мандати отримали громадські активісти, впливові бізнесмени, командири добровольчих батальйонів, журналісти. На противагу депутатським фракціям, вони будуть утворювати депутатські групи та міжфракційні об'єднання, політика яких може йти в розріз із офіційною політикою партійних бо-

У новому парламенті не буде чіткого поділу на владу й опозицію

сів. Ці політичні утворення будуть формуватися за партійним або ж бізнесовим принципом. Наприклад, депутатську групу за партійною ознакою можуть створити партії «Воля» та ВО «Свобода». Журналісти та громадські діячі обіцяють створити міжфракційне об'єднання для підтримки реформ.

Одним із перших бізнесменів, який заявив про намір створити велику депутатську групу, став співвласник групи «Континіум» Ігор Єремєєв. Після падіння режиму Віктора Януковича він очолив депутатську групу «Суверенна європейська Україна» у складі 36 депутатів. На даний момент політик може розраховувати на підтримку близько 30 народних обранців, більшість з яких голосували за «диктаторські закони 16 січня».

Оскільки шлях в пропрезидентську коаліцію для вихідців з Партії регіонів закрито, то їх участь в депутатській групі Ігора Єремєєва є одним з небагатьох варіантів для парламентського впливу та лобювання бізнесових інтересів. Фактично, ця депутатська група буде підтримувати провладну коаліцію та її законодавчі ініціативи, хоча і не зможе формально увійти у склад більшості.

Група Єремєєва підтримуватиме більшість, не входячи в неї

На вимогу громадянського суспільства і міжнародних організацій майбутні парламентські вибори можуть відбутися за пропорційною виборчою системою з відкритими списками. Тому наступним кроком подальшої інституціоналізації групи Ігора Єремєєва може стати формування нового партійного проекту чи бренду. Очевидно, що воно може відбутися на базі «Народної партії» Володимира Литвина, який є давнім політичним партнером Ігоря Єремєєва.

Метою публікації є надання об'єктивної інформації про поточні політичні події в Україні та поглибленого аналізу головних тенденцій внутрішньополітичного життя в державі. Подібний аналіз допоможе розставити пріоритети у справі проведення реформ у різних сферах державної політики та оцінити якість державних рішень з точки зору їх впливу та послідовності. Окрема увага приділяється оцінці політичної конкуренції в Україні та здатності ключових політичних гравців реагувати на виклики часу.

*@2014 Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД)
У разі цитування обов'язкове посилання на МЦПД*

Автор ідеї: Віра Нанівська

Відповідальний за проект: Ярослав Ковальчук

Відповідальні за розділи:

«Державні рішення» — Ярослав Ковальчук

«Економічна ситуація» — Василь Поворозник

«Політична конкуренція» — Ярослав Ковальчук

Колектив експертів МЦПД:

Віра Нанівська, Ярослав Ковальчук, Василь Поворозник, Ангела Бочі, Анатолій Октисюк, Олена Захарова, Володимир Притула, Василь Філіпчук, Валентин Красноп'ятов.